سیر سکه و بانکنوت در افغانستان

په افغانستان کې د سکې او بانکنوټ بهیر

Evolution of Coin & Banknote in Afghanistan

د افغانستان بانک

آمریت عمومی اسناد و ارتباط

تحت نظر: یما عفیف

همکار تخنیکی: عبداللطیف بایانی

دیزاین: خالد احمد فیضی

عکاس: زیرک ملیا

مترجمین: عین الله عیان و مسعود ودان

سال چاپ: اسد ۱۳۹۳

یادداشت: در این رساله برای توضیح مختصر و اجمالی مسکوکات و بانکنوت ها در دوره های مختلف از کتاب " افغانستان در مسیر تاریخ" نوشته میر غلام محمد غبار استفاده شده است. در همین حال از همکاری های سودمند ریاست محترم موزیم ملی افغانستان در زمینه تهیه سکه های دوره های مختلف صمیمانه ابراز سپاس می نمائیم.

یادداښت: په دې انځوریزه رساله کې د بیلابیلو دورو د مسکوکاتو او بانکنوټونو لنډې توضیح لپاره د "افغانستان در مسیر تاریخ" له کتاب څخه د میر غلام محمد غبار له لیکنې څخه ګټه اخیستل شوې ده. په همدې توګه د بیلابیلو دورو د سکو د چمتو کولو په برخه کې د افغانستان د ملي موزیم د ریاست له ګټورو همکاریو څخه د زړه له کومې مننه کوو.

Note: *For brief explanation of coin and banknote used in different eras in Afghanistan, Mir Ghulam Mohammad Ghubar's "Afghanistan in the Course of History" book's contents have been used in this pictorial booklet. Meanwhile we sincerely thank to lucrative assistance of Afghanistan National Museum's directorate in providing different eras coins.*

دولت هخامنشی در هر ولایت بزرگ افغانستان ساتراپی (والی) داشت. این ساتراپها به نام خود سکه نقره ضرب میزدند. در سال ۱۹۳۲ پس از حفریات چمن حضوری کابل، سکه های بدست آمد که مربوط به دورهٔ هخامنشی ها بود.

د هخامنشیانو دولت د افغانستان په هر لوي ولایت کې ساتراپی (والي) درلوده. دې ساتراپیانو په خپل نوم د سپینو زرو سکې ضربولې. په ۱۹۳۲ میلادي کال کې د کابل د حضوري چمن له کیندلو وروسته، ترلاسه شوې سکې د هخامنشیانو په دورې پورې اړوند وې.

Achaemenians era had a provincial governor (locally known as "Satrapi") in each large province of Afghanistan. These governors were minting silver coins in their own names. After excavations of Chaman-e Huzuri area of Kabul in 1932, some coins were discovered that belonged to Achaemenians period.

مسکوکات فلزی دورهٔ هخامنشی ها

د هخامنشیانو د دورې فلزي مسکوکات

Hakhamonshees era metallic coins

(از ۳۳۳ تا ۵۴۵ ق.م) / (له میلاد مخکي ۳۳۳ تر ۵۴۵ کاله پورې)

(333 to 545 b.c)

اعمار شهر ها، راه ها، آبیاری، پیشه وری و مالداری از پشرفت های این دوره است. تا جائیکه باختر بنام " هزار شهر" مشهور شد. تجارت با چین و هند توسعه یافت. دوران پول گسترش یافته، شهر ها آباد و مسکوکات طلا، نقره و نکل رایج شد. اداره ولایات کشور در آنزمان توسط والیان مقتدری صورت می گرفت که اغلباً شهزاده بودند و هر یک در منطقهٔ ماموریت خود حتی بنام خویش سکه ضرب می زدند. سکه های طلا و نقره ایوتیدم (مقتدر ترین پادشاه یونان و باختری) از جمله سکه های مشهور این دوره است. سکه های این دوره از ولسوالی قلعه زال ولایت کندز بدست آمده است که نشاندهنده کار برد آن در مبادلات مردم می باشد. همچنین مسکوکات مکشوفه از " خزانه قندز" (قلعه زال) نمونه های مسکوکات "گریکو باختری" را می نمایاند.

د ښارونو او لارو جوړول، کسب او کار او مالداری د دې دورې له پرمختګونو څخه دي، تر دې چې باختر د "زرښار" په نوم مشهور شو. په دې دوره کې سوداګري له چین او هند سره پراختیا ومونده؛ سوداګري او د پیسو ګردښت پراختیا ومونده؛ ښارونه آباد او د سرو زرو، سپینو زرو او نکلو مسکوکات دود شول. د ولایتونو اداره کول په دې وخت کې د واک لرونکو والیانو په لاس کې ؤ چې په غالب ګمان شهزاده ول او هر یو به د خپل ماموریت په سیمه کې حتی په خپل نوم سکې ضربولې. د ایوتیدم (دیونان باختري تر ټولو واکمن پاچا) د سرو او سپینو زور سکې د دې دورې له مشهورو سکو څخه دي. د دې دورې سکې د کندز ولایت په قلعه زال ولسوالی کې لاس ته راغلي چې د خلکو په مبادلو کې د کارونې ښکارندوي کوي. همدا ډول له "قندز خزانه" (قلعه زال) څخه مکشوفه سکې د "ګریکو باختری" د سکو نمونې ښکاره کوي.

Construction of cities, roads, development of irrigation, professions and livestock were discovered in this period, for the reason of this, Bakhtar was known as "Hazar Shahr". Trade with China and India was developed. Provinces were managed and ruled by then powerful governors who nearly amounted to the position of princes and each of them could mint coins in their name in the territory under their control. Golden and silver coins from Ayu Tidum (most powerful king of Yunan-u Bakhtari) are still present. In addition, discovered coins from "Kunduz treasury" of Qala-e zaal portray the design of "Greeko Bakhtarid" coins.
In this period trade and money circulation was expanded, towns were constructed and golden, silver and nickel coins were issued.

مسکوکات فلزی مربوط یونان و باختری

د یونان او باختری د دورې پورې اړوند فلزي مسکوکات

Yunan-u Bakhtari era metallic coins

(از ۱۳۵ تا ۲۵۰ ق.م) / (له میلاد مخکې ۱۳۵ تر ۲۵۰ کاله پورې)

(135 to 250 b.c)

ساکها که از شمال افغانستان در بخش های مرکزی مثل بامیان جاگزین شدند، در اوائل مانند کوچی ها مالداری میکردند، ولی بعد زراعت را بحیث پیشه خود قرار دادند. وضعیت اقتصادی ساکها منظم نبود از اینرو در داد و ستد شان سکه های گونا گون مورد استفاده قرار می گرفت.

ساکان چې د افغانستان له شمال څخه په مرکزي سیمو لکه بامیان کې هستوګن شول په لومړیو کې د کوچیانو په څېر مالداري کوله، خو وروسته یې کرنې ته مخه کړه. د ساکانو اقتصادي وضعیت منظم نه و، نو ځکه پخپلو راکړو ورکړو کې یې له بېلابېلو سکو څخه کار اخیست.

Saakhs who moved from northern to central parts of Afghanistan such as Bamyan, were busy on livestock as nomads, but at a later period turned to agriculture. It has to be mentioned that their economic situation was not steady, that is why they were using different kinds of coins in their dealings.

مسکوکات فلزی دورۀ ساکها

د ساکانو د دورې فلزي مسکوکات

Saaks era metallic coins

از قرن ۲ قبل از میلاد تا قرن ۳ بعد از میلاد / له میلاد مخکې ۲ پیړۍ څخه تر د میلاد وروسته ۳ پیړۍ پورې

form 2th century b.c to 3rd century a.c

کنشکا، مقتدر ترین پادشاه کوشانی ها تقریباً تمام ارباب انواع مشهور مملکت را در مسکوکات خود نمایش می داد. زبان کوشانی ها که ختنی بود در مسکوکات به کار برده می شد، در عین زمان زبان یونانی نیز در مسکوکات استفاده می شد. مسکوکات مکشوفه از "میرزکه" (گردیز) و خزانه " تپه مرنجان" (کابل) متعلق به دوره کوشانی ها در افغانستان است. مسکوکات این دوره طلائی، مسی و مفرغی بود.

د کوشانیانو تر ټولو اقتدار لرونکي پاچا کنشکا په خپلو مسکوکاتو کې د هېواد شاوخوا ټول مشهور ارباب انواع انځورول. د کوشانیانو ژبه چې ختني وه په مسکوکاتو کې کاریده، په ورته وخت کې له یوناني ژبې هم په مسکوکاتو کې کار اخیستل کیده.
په افغانستان کې د ګردیز له "میرزکه" او د کابل "تپه مرنجان" له خزانې څخه ترلاسه شوي مسکوکات د کوشانیانو دورې پورې اړه لري. د دې دورې مسکوکات طلایی، مسی او مفرغي وو.

The most powerful king of Kushanids was Kanishka who was printing the pictures of different famous lords of its country on coins. The language of Kushanids was Khutni which they were using in their coins. Meanwhile Greek language was also used in these coins. Discovered coins from "Mirzaka" (Gardiz) and "Tapa-e Maranjan" treasury (Kabul) belonged to Kushanids period in Afghanistan. In this period coins were made of gold, copper and bronze.

مسکوکات فلزی دورۀ کوشانی ها

د کوشانیانو د دورې فلزي مسکوکات

Kushanis era metallic coins

(از ۴۰ تا ۲۲۰ میلاد) / (له ۴۰ تر ۲۲۰ زیږدیز کاله پورې)

(40 to 220 b.c)

قسمتی از کوشانی های که در باختر بودند، به ولایات غربی و قسماً جنوب هندوکش مسکن گزین شدند. سرکرده دسته جاتی که به جنوب هندوکش فرود آمدند "کیدارا" بود. سلسله حکمداران این دسته ها بنام کیداری شناخته شدند، مسکوکات نقرئین این سلسله مکشوف و معرف دولت آنها است.

هغه کوشانیان چې په باختر کې اوسیدل، یو شمېر یې غربي ولایتونو او سویلي هندوکش ته کډوال شو. د هغو ډلي مشر چې د هندوکش سویلي برخې ته راغلل کیدارا ؤ. د دې ډلو د حکمرانانو لړۍ د کیداري په نوم وپیژندل شوه، د دې لړۍ نقره یي مسکوکات کشف او د کیداریانو د دولت معرف دی.

Some of Kushanids based in Bakhtar moved to western provinces and some settled in south of Hindukush. The leader of those who moved to the south of Hindukush was "Kidara". His successors were known as Kidarids and silver-coated coins were monetary symbol of their rule.

مسکوکات فلزی دورۀ کیداری ها

د کیداریانو د دورې فلزي مسکوکات

Kidaris era metallic coins

۳۷۰–۴۰۰ میلادی / له ۳۷۰ تر ۴۰۰ زیږدیز کاله پورې

370 - 400 b.c

در دورۀ ساسانی ها تجارت توسعه یافت و مردم در داد و ستد شان از مسکوکات طلا، نقره و مس استفاده می کردند. در این دوره یکتعداد امرای محلی و کوچک نیز در کنج و کنار مملکت وجود داشتند که بعضاً بنام خود مسکوکات ضرب می زدند که در دسترس قرار دارد.

د ساسانیانو په دوره کې سوداګرۍ پراختیا موندله او خلکو په خپلو راکړو ورکړ کې د سرو زرو، سپینو زرو او مسی مسکوکات څخه کار اخیست. په دې دوره کې یو شمېر نور سیمه ایز او کوچني واکمنان هم د هېواد په ګوټ ګوټ کې شتون درلوده چې کله به یې په خپلو نومونو سکې ضربولی چې ځینی یې ترلاسه شوي دي.

In the era of Sassanids trade was developed and golden, silver and copper coins were commonly used. In addition to this, there were some other rulers throughout the country who were minting coins in their name. these coins have been discovered and are presently available.

مسکوکات فلزی دورۀ ساسانی ها

د ساسانیانو د دورې فلزي مسکوکات

Sasanis era metallic coins

۳۰۹–۳۷۹ میلادی / له ۳۰۹ تر ۳۷۹ زیږدیز کاله پورې

309-379 b.c

در دورهٔ اموی ها به جای سکه های بازنیتنی (با علامت صلیب) و سکهٔ ایرانی (با علامت آتشکده) مسکوکات اسلامی ضرب زده شد. مسکوکات اسلامی عبارت از دینار طلایی و درهم نقره‌یی و فلس مفرغی بود. درهم و دینار در شهر های بزرگ و فلس در شهر های محلی ضرب می شد. در افغانستان و ایران درهم واحد پولی محسوب می شد. در قرن هفتم هنگامیکه میان عرب ها و مردم افغانستان ارتباط بر قرار شد، مردم افغانستان از نظر اقتصادی دارای زراعت و آبیاری و پیشه وری پیشرفته تر نسبت به عرب ها بودند. دولت کابل شاهان به تجارت اهمیت فراوان قائل بود و در شهر ها، گردش پول داد و ستد تجاری را تسهیل می کرد و مسکوکات گوناگون حکومات محلی در بازار های کشور مبادله می شد.

د امویانو په دوره کې (د صلیب له نښې سره) د بازنیتني سکو او (آتشکده له نښې سره) د ایرانی سکو پر ځای اسلامي مسکوکات ضرب شول. اسلامي مسکوکات له طلايي دینار، نقره يي درهم او مفرغی فلس څخه عبارت وو. درهم او دینار په سترو ښارونو او فلس په سیمه ایزو ښارونو کې ضربیدل. په افغانستان او ایران کې درهم پولی واحد ګڼل کیده. په اوومه پیړۍ کې کله چې له افغانستان سره د عربو اړیکې رامنځ ته شوي، د افغانستان خلك له اقتصادي پلوه د عربو په پرتله د پرمختللې کرنې، اوبو لګولو او کسب او کار لرونکي ؤ. د کابل شاهانو دولت سوداګرۍ ته زیات ارزښت ورکؤ او په ښارونوکې د پیسو ګردښت، سوداګریزې راکړې او ورکړې آسانه کولې او د سیمه ایزو حکومتونو بیلابیل مسکوکات دهېواد په بازارونو کې مبادله کیدل.

In the era of Amavids, Islamic coins were minted in place of Bazenetni coins (with cross symbol) and Irani coins (with fire symbol). Islamic coins were composed of golden Dinar and silver Dirham and bronze fils. Dirham and Dinar were minted in large cities white fils was minted in local towns. In Afghanistan and Iran dirham was a formal currency. In seventh century when Arabs came into contact with Afghanistan, people of Afghanistan were economically more developed than Arabs especially in areas of agriculture and irrigation and professions. Kabul-e Shahan government was paying great attention to trading affairs. It was facilitating money circulation and commercial deals in the cities, and different coins of Afghanistan's local governments were in circulation in the markets.

مسکوکات فلزی دورهٔ ظهور اسلام

د اسلام د ظهور د دورې فلزي مسکوکات

Islam religion emergence era metallic coins

قرن ۷ تا قرن ۹ میلادی / له ۷ میلادي پیړۍ څخه تر ۹ میلادي پیړۍ پوري

7th century to 9th century b.c

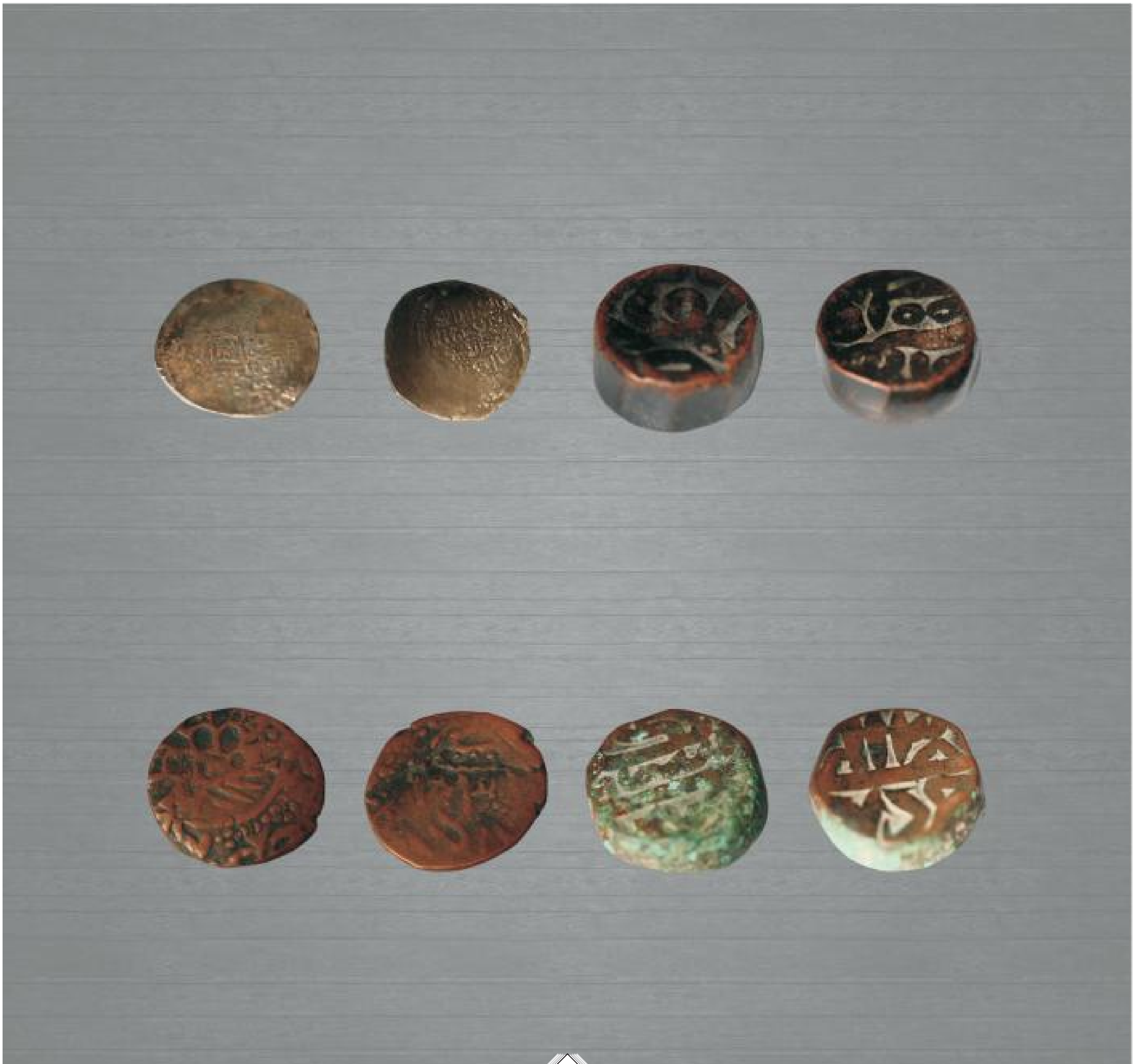

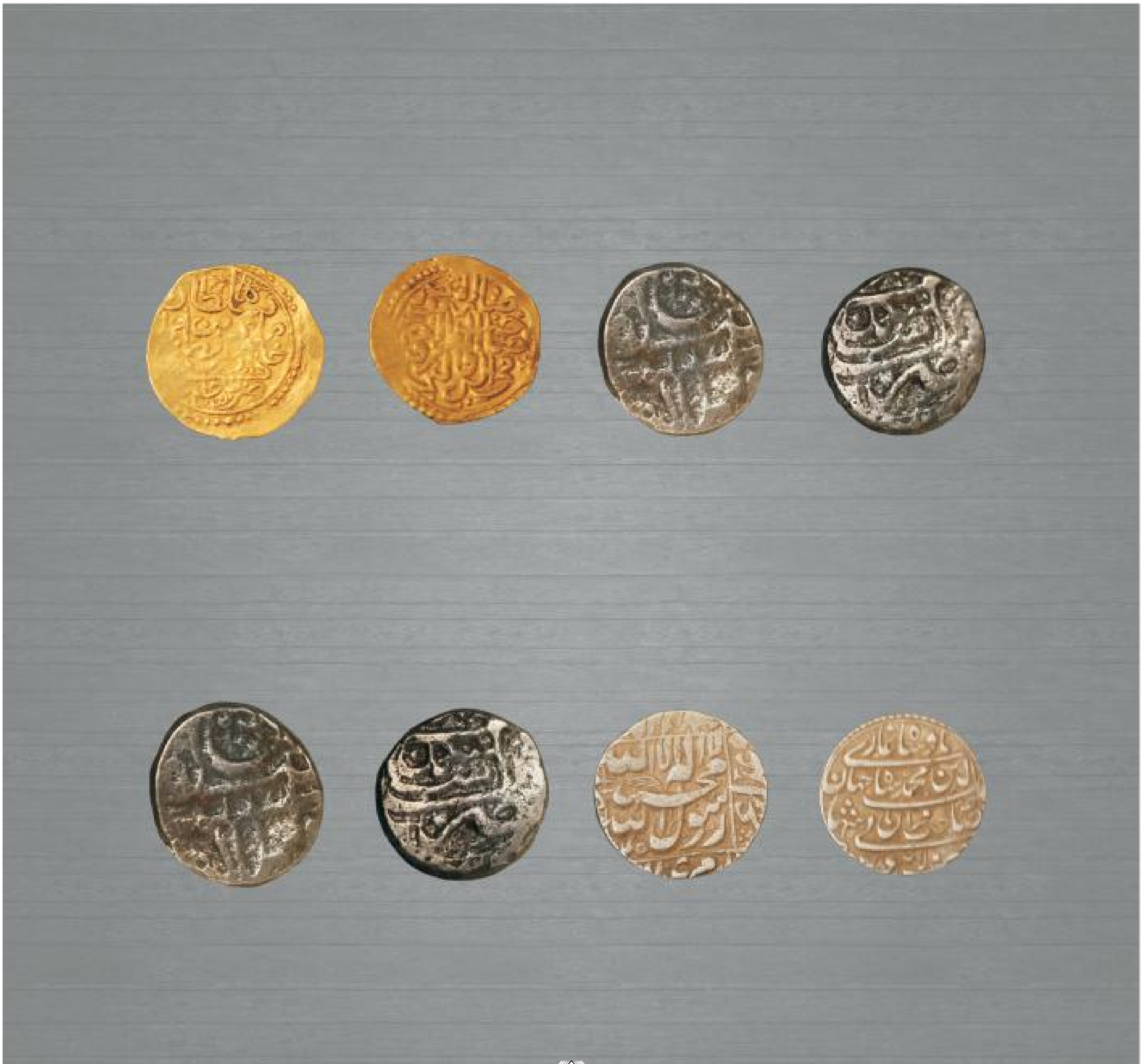

در اوائل دورۀ غزنوی ها معماری، صنعت، پیشه وری، آبیاری، زراعت و تجارت ترقی کرد، اما بعد در اثر درگیری ها و جنگ ها زراعت، تجارت و در مجموع روند اقتصاد لطمه دید که این باعث کاهش ارزش پول درهم شد. یک درهم به یک دانگ کاهش یافت. قبل بر این یک درهم مساوی به شش دانگ بود.
با وجود لطمه خوردن روند اقتصادی در دورۀ غزنوی ها، در قرن های ۱۰ و ۱۲ که مصادف با دوره دولت غزنوی بود، شهر های عمده آن وقت افغانستان مثل بلخ، هرات، کابل، مرو و نیشاپور از مراکز بزرگ تجارتی آسیای میانه به شمار میرفتند.

د غزنویانو د دورې په لومړیو کې خټګري، صنعت، اوبولګولو، کرنې او سوداګرۍ پرمختګ وکړ، خو وروسته د جګړو له کبله کرنه، سوداګري او په ټوله کې اقتصادی بهیر ټکنی شو چې د درهم د ارزښت د کموالي لامل شو. یو درهم یو ډانګ ته راټیټ شو مخکې یو در هم له دې له شپږو ډانګو سره مساوي ؤه.
سره له دې چې د غزنویانو په دوره کې اقتصادی بهیر ټکنی شو، په ۱۰ او ۱۲ پیړیو کې چې د غزنوی دولت له دورې سره برابریده د افغانستان د هغه وخت مهم ښارونه لکه؛ بلخ، هرات، کابل، مرو او نیشاپور د منځنی اسیا د سوداګرۍ ستر مرکزونه ګڼل کیدل.

In early times of Ghaznavids era architecture and craftsmanship, different professions and irrigation, agriculture and trade had improved very well. But after war and conflicts, agriculture; trade and economy generally went into destruction and the worth of currency depreciated from one Dirham to one Dang (six Dang equal to one Dirham).
But despite all this, in tenth and twelfth centuries which coincide with the era of Ghaznavids, important cities of Afghanistan including Balkh, Herat, Kabul, Marwa and Nishapur were among large commercial centers in the Central Asia.

مسکوکات فلزی دورهٔ غزنوی ها

د غزنویانو د دورې فلزي مسکوکات

Ghaznavis era metallic coins

۹۶۲–۱۱۴۸ میلادی / له ۹۶۲ تر ۱۱۴۸ زیږدیز کاله پورې

962-1148

در دورۀ سلجوقی ها مسکوکات طلا، نقره و مس ضرب زده می شد، اما در اوایل قرن یازدهم ضرب مسکوکات نقره متوقف شد. واحد پولی در این دوره عمدتاً دینار طلا بود. در مسکوکات دورۀ سلجوقی ها از القاب السلطان العادل، شاهنشاه ابوظفر، الساطن المعظم، السلطان الماعظم و ... استفاده شده است.

د سلجوقیانو په دوره کې د سرو، سپینو زرو او مسو مسکوکات ضرب کیده، خو د یوولسمې پیړۍ په لومړیو کې د سپینو زرو د مسکوکات ضربول وځنډول شو. واحده پیسه په دې دوره کې په ټولیزه توګه د سرو زرو دینار ؤ. د سلجوقیانو په سکو کې د السلطان العادل، شاهنشاه ابوظفر، الساطن المعظم، السلطان الماعظم او ... لقبونو څخه کار اخیستل شوی دی.

In the era of Seljukids minted coins were made of gold, silver and copper, but at the begining of eleventh century minting of silver coin was stopped. Main currency in this period was golden Dinar. Following names were used on the coins of Seljukids: Al Sultan al-Adel, Shah-n shah Abu Zafar, Al Satan Al Muzaem, Al Sultan Al Muazem and etc.

مسکوکات فلزی دورۀ سلجوقی ها

د سلجوقیانو د دورې فلزي مسکوکات

Seljukis era metallic coins

۱۰۳۸–۱۱۵۳ میلادی / له ۱۰۳۸ تر ۱۱۵۳ زیږدیز کاله پورې

1038-1153

در دورۀ غوری ها مسکوکات از طلا، نقره و مس، ضرب زده می شد. سکه های طلائی این دوره بنام های سلطان الاعظم والافخم سام بن حسن، محمود بن محمد سام ابوالفتح قسیم، سلطان معزالدین و سلطان علاوالدین ضرب می شد. پول رایج دورۀ غوری ها دینار، درهم و فلس بود. سکه های طلائی را دینار، سکه های نقره‌ای را درهم و سکه های مسی را فلس می گفتند.

د غوریانو په دوره کې مسکوکات له سرو زرو، سپینو زرو او مسو څخه ضربیدل. د دې دورې د سرو زرو سکې د سلطان الاعظم والافخم سام بن حسن، محمود بن محمد سام ابوالفتح قسیم، سلطان معزالدین و سلطان علاوالدین په نومونو ضربیدلې. د غوریانو د دورې رایجې پیسې دینار، درهم او فلس وې. طلایي سکو ته یې دینار، نقره اي سکو ته یې درهم او مسي سکو ته یې فلس ویلي.

In the era of Ghoorids coins were made of gold, silver and copper. Golden coins of this era were minted by names of Sultan ul Azam wal Afkham Sam bin Hassan, Mahmood bin Mohammad Sam Abdul Fath Qaseem, Sultan Muazuddin and Sultan Alauddin. The currencies of Ghoorids period were Dinar, Dirham and Fils. Dinar was attributed to golden coins, Dirham to silver coins and Fils to copper and other metals.

مسکوکات فلزی دورۀ غوری ها

د غوریانو د دورې فلزي مسکوکات

Ghooris era metallic coins

(از ۱۱۴۸ تا ۱۲۱۴ میلادی) / (له ۱۱۴۸ تر ۱۲۱۴ زیږدیز کاله پورې)

(1148 to 1214 b.c)

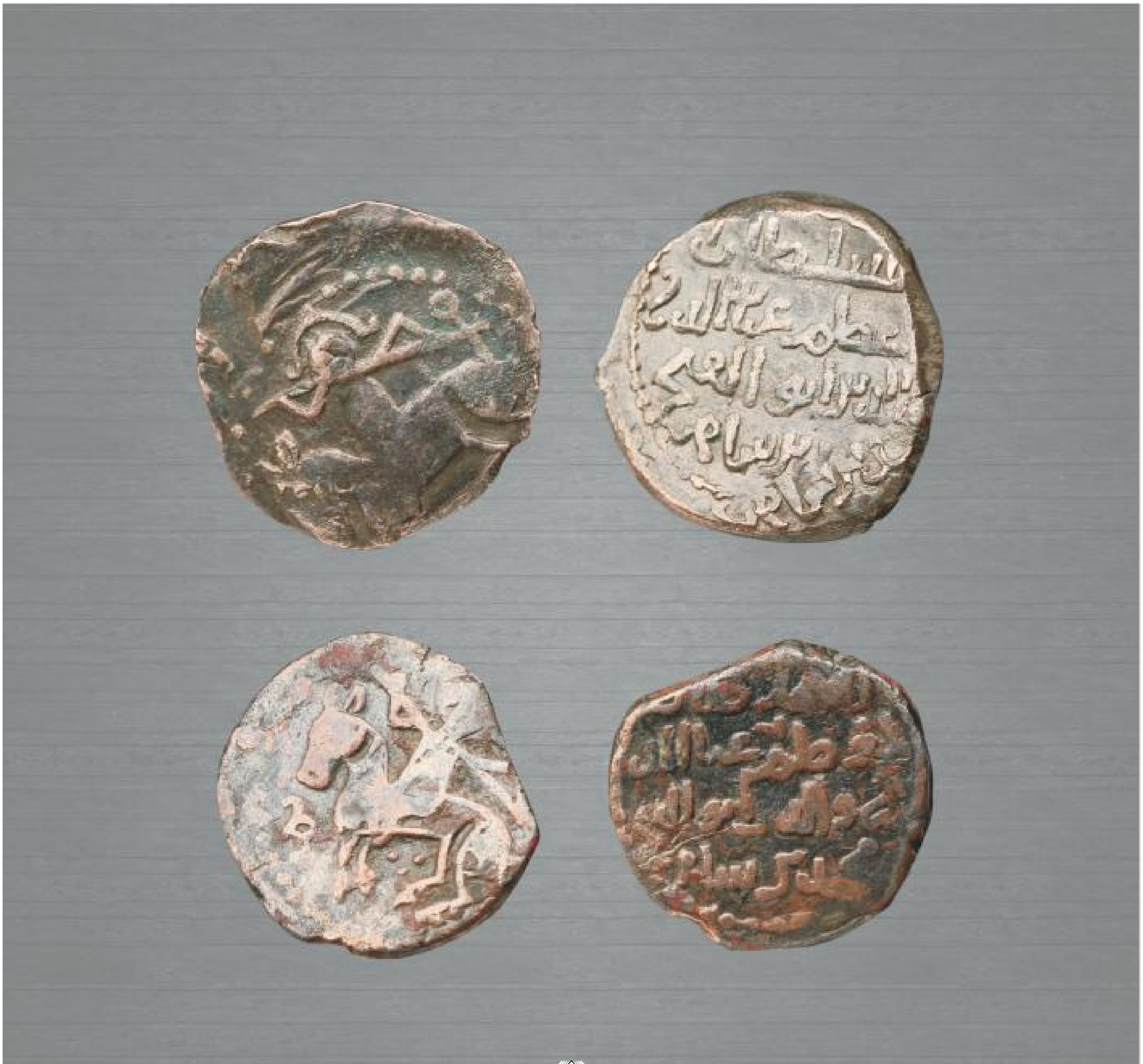

در مسکوکات احمد شاه ابدالی اشکال شمشیر، ستاره و خوشه گندم نقر شده بود و مسکوکات نقره (بنام روپیه قندهاری) در وزن دو مثقال و چند نخود، به ارزش پنجاه فلوس مسمی رایج بود.
در شهر های کابل، قندهار، هرات، مشهد، اتک، پشاور، دیره جات، بهکر، سند، کشمیر، انوالا، روهل کند، لاهور، ملتان و سرهند مسکوکات احمد شاهی ضرب می شد.

د احمد شاه ابدالي په مسکوکاتو کې د توري، ستوري او د غنمو د وږی شکلونه کیندل شوی و او د سپینو زرو مسکوکات (د قندهاري روپیی په نوم) د دوه مثقاله او څو نخودو په وزن، د پنځوس مسمی فلوسو په ارزښت دود وو. د کابل، قندهار، هرات، مشهد، اټک، پیښور، دیره جات، بهکر، سند، کشمیر، انوالا، روهل کند، لاهور، ملتان و سرهند په ښارونو کې احمد شاهي مسکوکات ضربیدل.

Coins related to this era were mostly designed with picture of sword, star and wheat branch. Silver coin (namely Kandahari Rupee) weighing equal to two ounce and few chickpea and having worth of fifty fils was a common currency.
During this period Ahmad Shah's coins were minted and circulated in Kabul, Kandahar, Herat, Mashhad, Atakk, Peshawar, Dera Jat, Bahkar, Sindh, Kashmir, Anwala, Rohul kent, Lahore, Multan and Sarhind.

مسکوکات فلزی دورۀ احمد شاه ابدالی

د احمد شاه ابدالی د دورې فلزي مسکوکات

Ahmad Shah Abdali era metallic coins

(از ۱۷۴۷–۱۷۷۳ میلادی) / (له ۱۷۴۷–۱۷۷۳ میلادي)

1747-1773 b.c

یکی از مستخدمین فرانسوی دولت (بنام شورم کرینسگر) در سال ۱۸۸۶ از اروپا فابریکه خریداری کرد که در کابل به کار افتاد و به نام ماشین خانه مشهور شد. در این فابریکه در کنار تولید اسلحه و سایر مواد ضروری دیگر، مسکوکات نیز ضرب می شد که با این کار برای اولین بار منبع واحد ضرب سکه در کشور بوجود آمد. در وقت امیر عبدالرحمن خان در کابل اسعار خارجی نیز مورد استفاده قرار داشت که این گونه مبادله می شد: یک روپیه هندی تقریباً یک نیم روپیه کابلی، در قندهار ۴۶۶۶ کلدار معادل ۸ هزار روپیه قندهاری، طلای بخارائی در بخارا فی دانه ده روپیه کابلی و در کابل فی دانه ۱۴ روپیه کابلی داد و ستد می شد و سکۀ صد صومه روسی در کابل به ۳۰۰ روپیه کابلی مبادله می شد.

د دولت یو تن فرانسوی مستخدم (د شورم گرینسگر په نوم) په ۱۸۸۶ میلادي کال له اروپا څخه یوه فابریکه وپیریده چې په کابل کې په فعالیت پیل وکړ. دا فابریکه د ماشین خانه په نوم مشهوره شوه. په دې فابریکه کې د وسلو او نورو اړینو توکو د تولید تر څنگ مسکوکات هم ضربیدل چې د لومړي ځل لپاره یې د سکو د ضرب واحده منبع په هېواد کې رامنځته کړه. د امیر عبدالرحمن خان د واکمنۍ پر مهال په کابل کې بهرني اسعار هم کاریدل چې دا ډول مبادله کیدل: د هندي یوه روپیې شاوخواه یو نیمه کابلی روپیې، په قندهار کې ۴۶۶۶ کلدارې له ۸ زره قندهاری روپیی معادل، بخارائي سره زره په بخارا کې في دانه په لس کابلی روپیی او په کابل کې یو دانه یی په ۱۴ کابلی روپیی معامله کیدل او د روسې سل صومه سکه په کابل کې په۳۰۰ کابلی روپیی مبادله کیده.

In 1886, a French-national Afghan government employee (by name of Shorm Krinsiger) purchased a factory from Europe. The factory was launched soon and was working under name of "Machine Khana". Despite production of weapons and other necessary items, factory was also minting the coin which was the first and only source of coin minting in Afghanistan. In the era of Amir Abdul Rahman Khan foreign currencies were exchanged as follow:"one Hindi Rupee nearly equal to one and half Kabuli Rupee", in Kandahar province 4666 Hindi Rupees were equal to 8 thousand Kandahari Rupees, one piece of Bukhara gold in Kabul was 14 Kabuli Rupee (while in Bukhara one piece of gold was ten Kabuli Rupees). Hundred Russian Soma coins were exchanged with 300 Kabuli Rupees in Kabul.

مسکوکات فلزی دورۀ امیر عبدالرحمن خان

د امیر عبدالرحمن خان د دورې فلزي مسکوکات

Amir Abdul Rahman Khan era metallic coins

۱۸۸۰–۱۹۰۱ میلادی / له ۱۸۸۰ تر ۱۹۰۱ زیږدیز کاله پورې

1880-1901 b.c

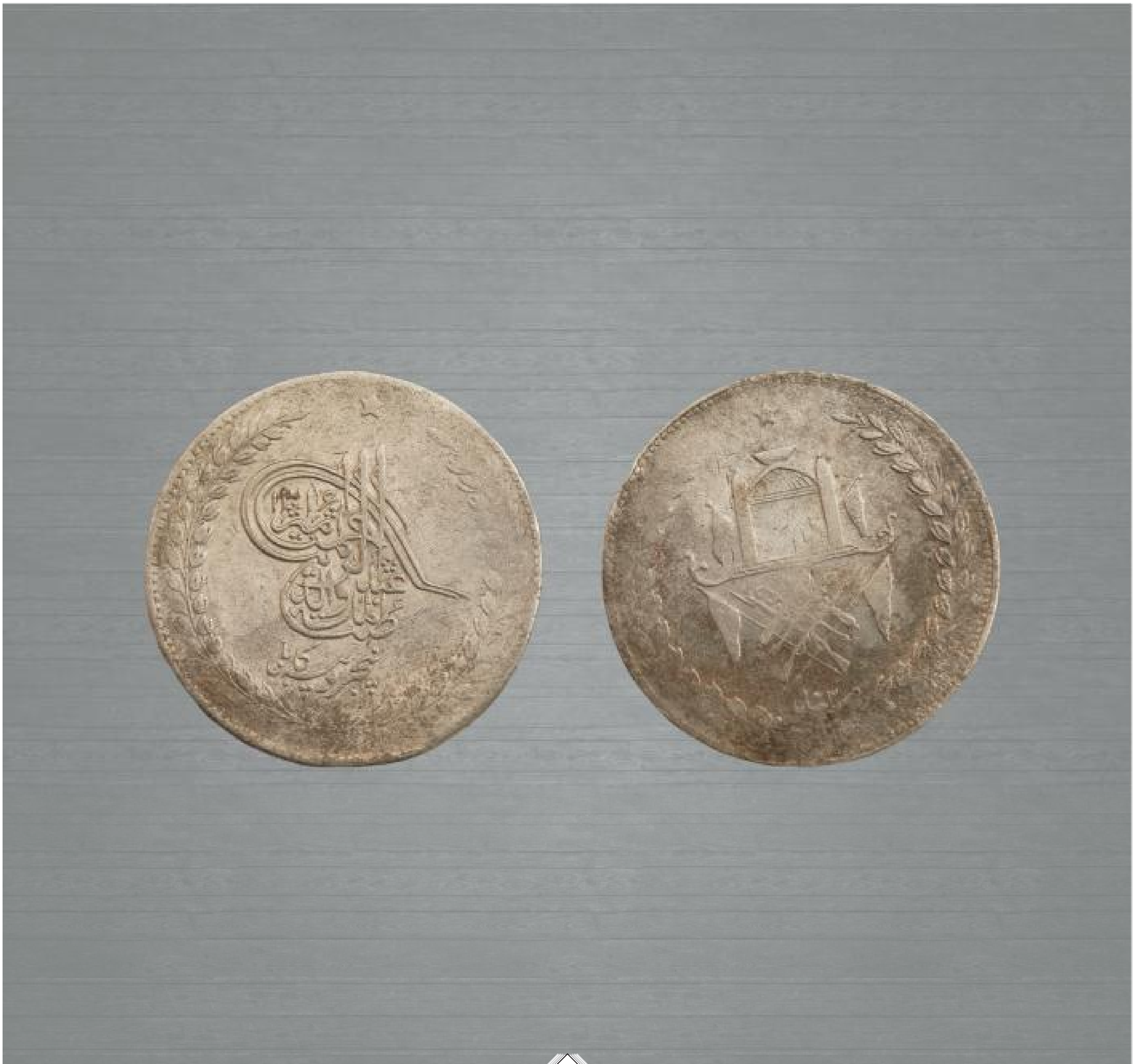

در دورۀ امیر حبیب الله خان در بخش های اقتصاد، معارف و توسعۀ تجارت گام هایی برداشته شد. در این دوره سکه در " ماشین خانه" ضرب می شد که بنام سکه های کابلی یاد می شد.
امیر حبیب الله خان در سکه های که ضرب می کرد از طرح های منبر و محراب و نام خودش استفاده می کرد. قابل تذکر است که واحد پول در این زمان بنام روپیه یاد می شد.

د امیر حبیب الله خان په دوره کې د اقتصاد، پوهنې او سوداګرۍ د پراختیا په برخه کې ځینې ګامونه پورته شول. په دې دورې کې سکې په "ماشین خانه" کې ضربیدلې چې د کابلی سکو په نوم یادیدې. امیر حبیب الله خان په هغو سکو کې چې ضربولې منبر او محراب او خپل نوم انځورو. د یادونې وړ ده چې واحده پیسه په دې وخت کې د روپیۍ په نوم یادیده.

In the era of Amir Habibullah Khan Efforts were made for the development of economy, education and trade. During this period coins (namely Kabuli coins) were minted in Machine Khana.
Amir Habibullah Khan was using the designs of pulpit and altar and its own name on coins. It is noteworthy that currency of this period was Rupee.

مسکوکات فلزی دورۀ امیر حبیب الله خان

د امیر حبیب الله خان د دورې فلزي مسکوکات

Amir Habibullah Khan era metallic coins

۱۹۰۱–۱۹۱۹ میلادی / له ۱۹۰۱ تر ۱۹۱۹ زیږدیز کاله پورې

1901-1919 b.c

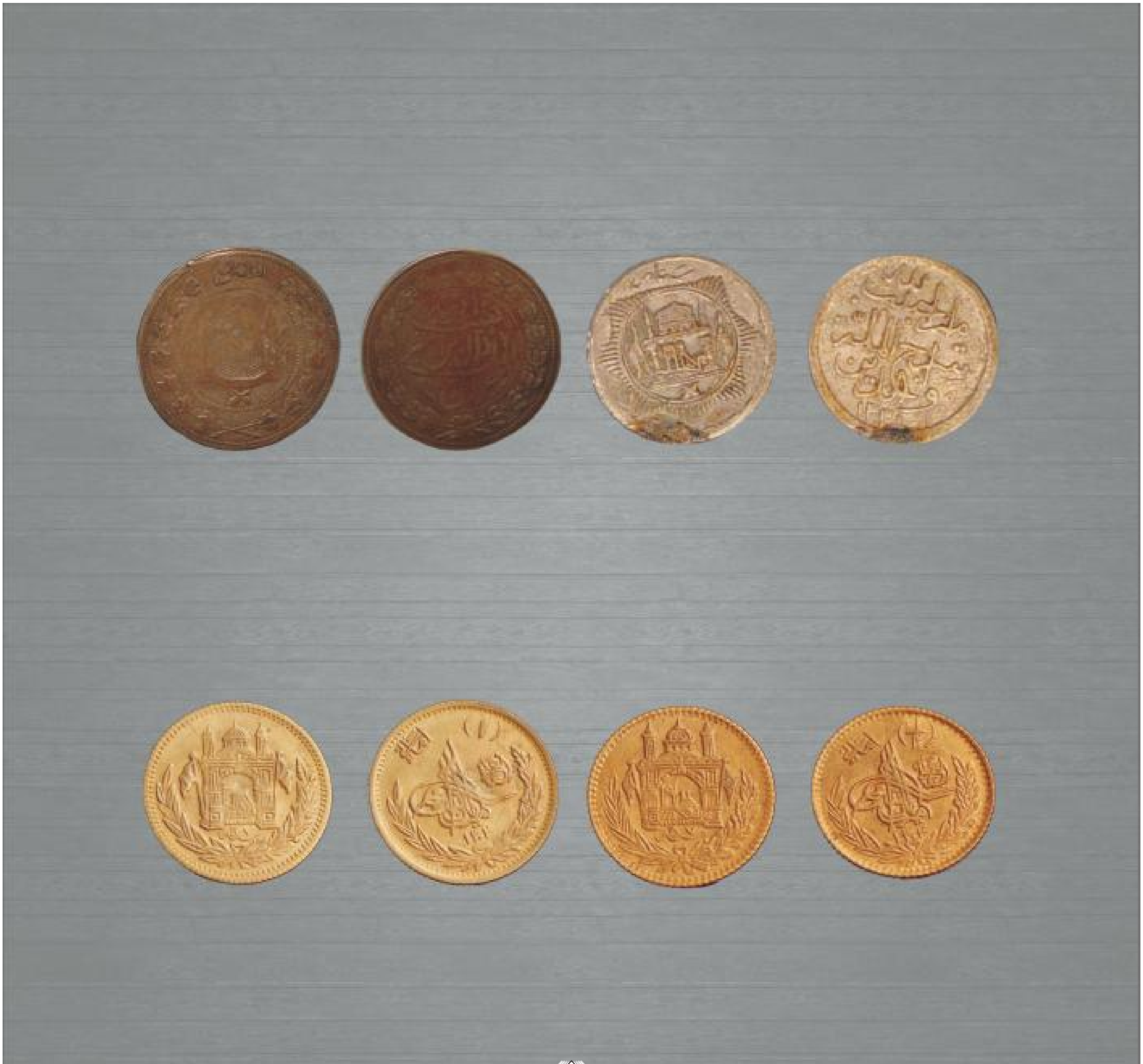

در دورۀ امان الله خان تلاش صورت گرفت تا بخش اعظم معاملات و داد و ستد ها نقدی شود. امان الله خان به جای سکه های کهنه "کابلی"، سکه های طلا و نقره امانی ضرب زد. سکه های طلا پنج امانیه مساوی به (۷۵ روپیه) دو امانیه (۳۰ روپیه)، یک امانیه (۱۵ روپیه) و نیم امانیه (هفت و نیم روپیه) بود. در این دوره مسکوکات فلزی (نقره و مس) هم ضرب زده شد.

اولین پول کاغذی در سال ۱۹۲۰ هجری خورشیدی در دوره امان الله خان به ارزش یک روپیه کابلی چاپ شد که بعد بانکنوت های پنج، بیست و پنج، پنجاه و صد نیز نشر گردید. در سال ۱۳۰۴ اولین پول افغانی به ارزش ۵ افغانی منتشر شد. در وقت امان الله خان ارزش صد روپیه کابلی مساوی به ۶۰ کلدار هندی بود، زیرا وزن روپیه نقره کلدار دونیم مثقال و از روپیه نقرۀ کابلی دومثقال بود.

د امان الله خان په دوره کې هڅه وشوه چې د راکړو او ورکړو او معاملو ستره برخه نقدي شي. امان الله خان د زړو "کابلي" سکو پر ځای د اماني سرو او سپینو زرو سکې ضرب کړې. د سرو زرو پنځه امانیه سکه (۷۵ روپیی)، دوه امانیه (۳۰ روپیی)، یوه امانیه (۱۵ روپیی) او نیمه امانیه (اووه نیمې روپیی) سره مساوي وې. په دې دوره کې فلزي (سپین زر او مس) مسکوکات هم ضرب شوي دي.

لومړنی کاغذي پیسه په ۱۹۲۰ میلادي کال کې د امان الله خان په دوره کې د یو کابلی روپیی په ارزښت چاپ شوه چې وروسته د پنځه، پنځویشت، پنځوس او سلو بانکنوټونه هم خپاره شول. په ۱۳۰۴ هجري لمریزکال کې لومړی افغانی بانکنوټ د ۵ افغانیو په ارزښت خپور شو. د امان الله خان په وخت کې د سل کابلی روپیی ارزښت له ۶۰ هندي کلدارو سره مساوي ؤ، ځکه چې د سپینو زرو د کلدارو روپیی وزن دوه نیم مثقاله او د سپینو زرو د کابلی روپیی دوه مثقاله ؤ.

In the era of Amanullah Khan Efforts were done to change most of deals and exchanges into the cash form. Amanullah Khan minted new golden and silver coins by name of Amani instead of old "Kabuli" coins. Five Amania gold coins was equal to 75 rupee, two Amania gold coin (30 rupees), one Amania gold coin (15 rupee), half Amania (seven and half rupee). Metallic (silver and copper) coins were also minted in the period of Amanullah Khan.

First ever paper note of one rupee was printed during Amanullah Khan on 1920 and notes of five, twenty five, fifty and hundred were also printed at a later period. In 1304 HS first banknote of 5 Afghani was issued in the country. In the period of Amanullah Khan Value of Afghani was "Hundred Kabuli Rupees equal to 60 Hindi rupees", because weight of silver Hindi Rupee was "two and half ounces" and weight of silver Kabuli Rupee was "two ounces".

مسکوکات فلزی و بانکنوتهای دورۀ امان الله خان غازی

د غازي امان الله خان د دورې فلزي مسکوکات او بانکنوټونه

Amanullah Khan Ghazi era metallic coins and Bank notes

۱۹۱۹–۱۹۲۹ میلادی / له ۱۹۱۹ تر ۱۹۲۹ زیږدیز کاله پورې

1919-1929

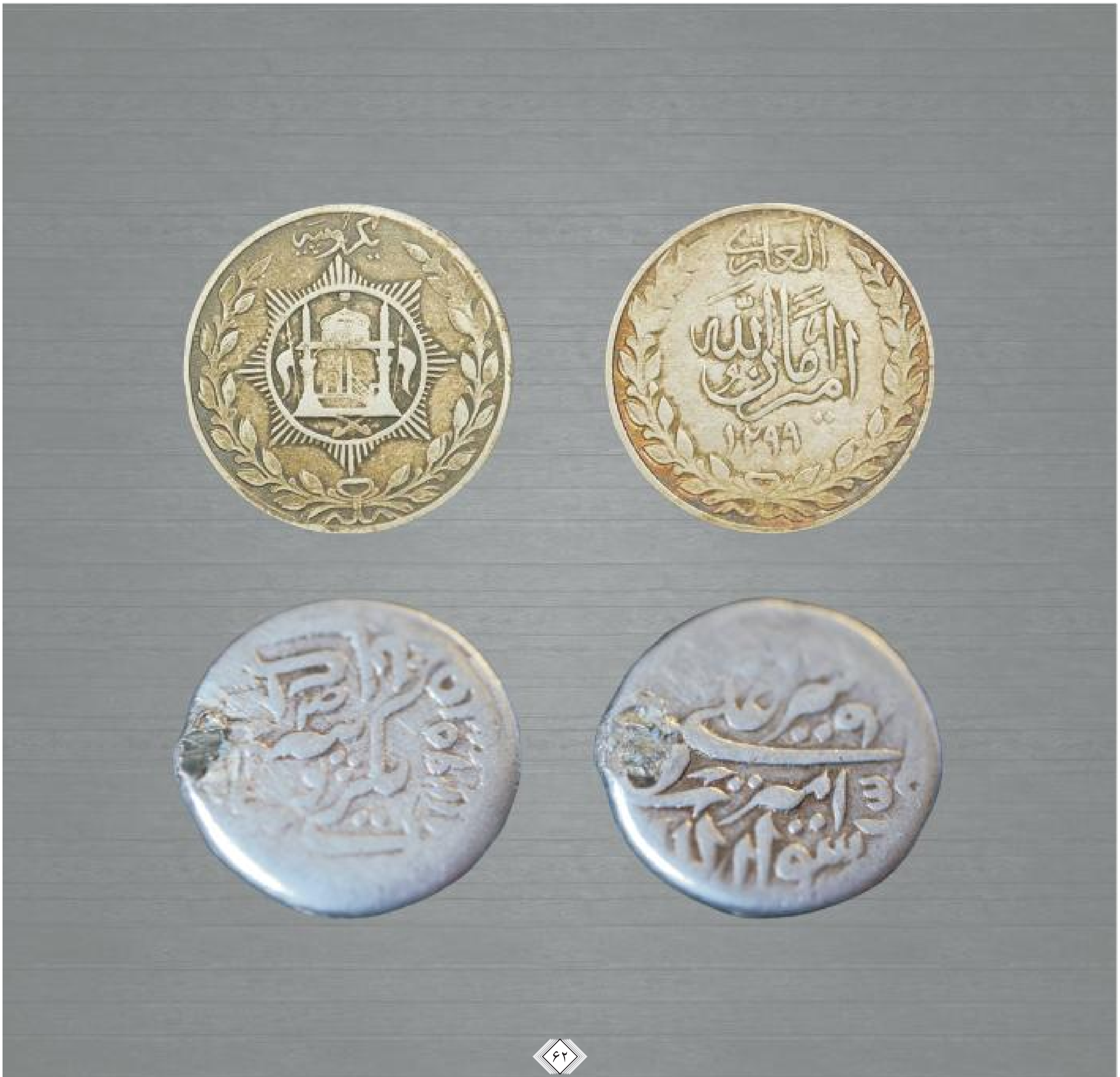

در دورۀ حبیب الله کلکانی مسکوکات با مهر حبیب الله خان و با عبارت "خادم دین رسول الله" ضرب زده شد. در این دوره بانکنوت تازه چاپ نشد، اما بانکنوت های دوره امانی با مهر حبیب الله کلکانی در جریان مبادله قرار گرفت.

د حبیب الله کلکاني په دوره کې مسکوکات د حبیب الله خان په مهر او د "خادم دین رسول الله" په عبارت سره ضرب شول. په دې دوره کې نوي بانکنوټونه چاپ نه شول، خو د اماني دورې بانکنوټونه د حبیب الله کلکاني په مهر سره د مبادلې وړ ؤ.

In the period of Habibullah Khan Kalakani coins were minted with stamp of Habibullah Khan and with phrase of "Servant of Religion of Mohammad (pbuh)". Newer banknotes weren't printed in this period but stamp of Amania was replaced with the stamp of Habibullah Khan Kalakani.

مسکوکات فلزی دورۀ حبیب الله خان کلکانی

د حبیب الله خان کلکانی د دورې فلزي مسکوکات

Habibullah Khan Kalakani government era metallic coins

۱۹۲۹ میلادی (جنوری–اکتوبر) / ۱۹۲۹ زیږدیز کال (له جنوري تر اکتوبر)

1929 (January - October)

۱۳۴۷

در دورهٔ محمد نادر خان نشر بانکنوت ها متوقف شد؛ نه بانکنوت های دوره امانی در گردش قرار داشت و نه هم بانکنوت های جدید معرفی شد. در دورهٔ محمد نادر خان در داد و ستد تجاری مردم؛ سکه های ضرب شدهٔ طلا، نقره و سایر فلزات معمول بود.

د محمد نادر خان په دوره کې د بانکنوټونو خپرول ودرول شول نه د اماني دورې بانکنوټونه په گردښت کې ول او نه هم نوي بانکنوټونه معرفي شول. د محمد نادر خان په دوره کې د خلکو په سوداگريزې راکړې او ورکړې کې د سرو، سپينو زرو او نورو فلزونو ضرب شوې سکې دود وې.

In the period of Mohammad Nader Khan printing of the banknote was stopped, neither Amania period banknotes were used nor newer banknotes were printed.
In the period of Mohammad Nader Shah exchanges and deals were mostly done by minted coins of gold, silver and other metals.

مسکوکات فلزی دورهٔ شاهی محمد نادر خان

د محمد نادر خان د شاهي حکومت د دورې فلزي مسکوکات

King Mohammad Nader Khan government era metallic coins

۱۹۲۹–۱۹۳۳ میلادی / له ۱۹۲۹ تر ۱۹۳۳ زیږدیز کاله پورې

1929-1933

در دورهٔ محمد ظاهر شاه در سال ۱۳۱۲ بانک ملی افغان تأسیس شد. همزمان با تأسیس این بانک، بانکنوتهای افغانی در واحد هـای ۲، ۵، ۱۰، ۲۰، ۵۰ و ۱۰۰ افغانی منتشر شد. در کنار بانکنوت ها، سکه های فلزی در واحد های گوناگون نیز ضرب زده می شد.

د محمد ظاهر شاه په دوره کې په ۱۳۱۲ میلادي کال کې افغان ملي بانک تأسیس شو. د دې بانک له تأسیسدو سره سم افغاني بانکنوټونه په ۲، ۵، ۱۰، ۲۰، ۵۰ او ۱۰۰ واحدونو کې خپاره شول. د بانکنوټونو په څنګ کې، فلزي سکې هم په بیلا بیلو واحدونو ضربیدلې.

In Period of Mohammad Zaher shah, Bank-e Millie Afghan was established In 1312 HS . Simultaneously with its establishment banknotes of 2, 5, 10, 20, 50 and 100 Afghani were issued. Alongside the banknotes, metallic coins of different monetary units were also minted.

مسکوکات فلزی و بانکنوتهای دورهٔ حکومت شاهی محمد ظاهر شاه

د محمد ظاهر شاه د شاهي حکومت د دورې فلزي مسکوکات او بانکنوټونه

King Mohammad Zaher Shah government era metallic coins and Bank notes

۱۹۳۳–۱۹۷۳ میلادی / له ۱۹۳۳ تر ۱۹۷۳ زیږدیز کاله پورې

1933-1973

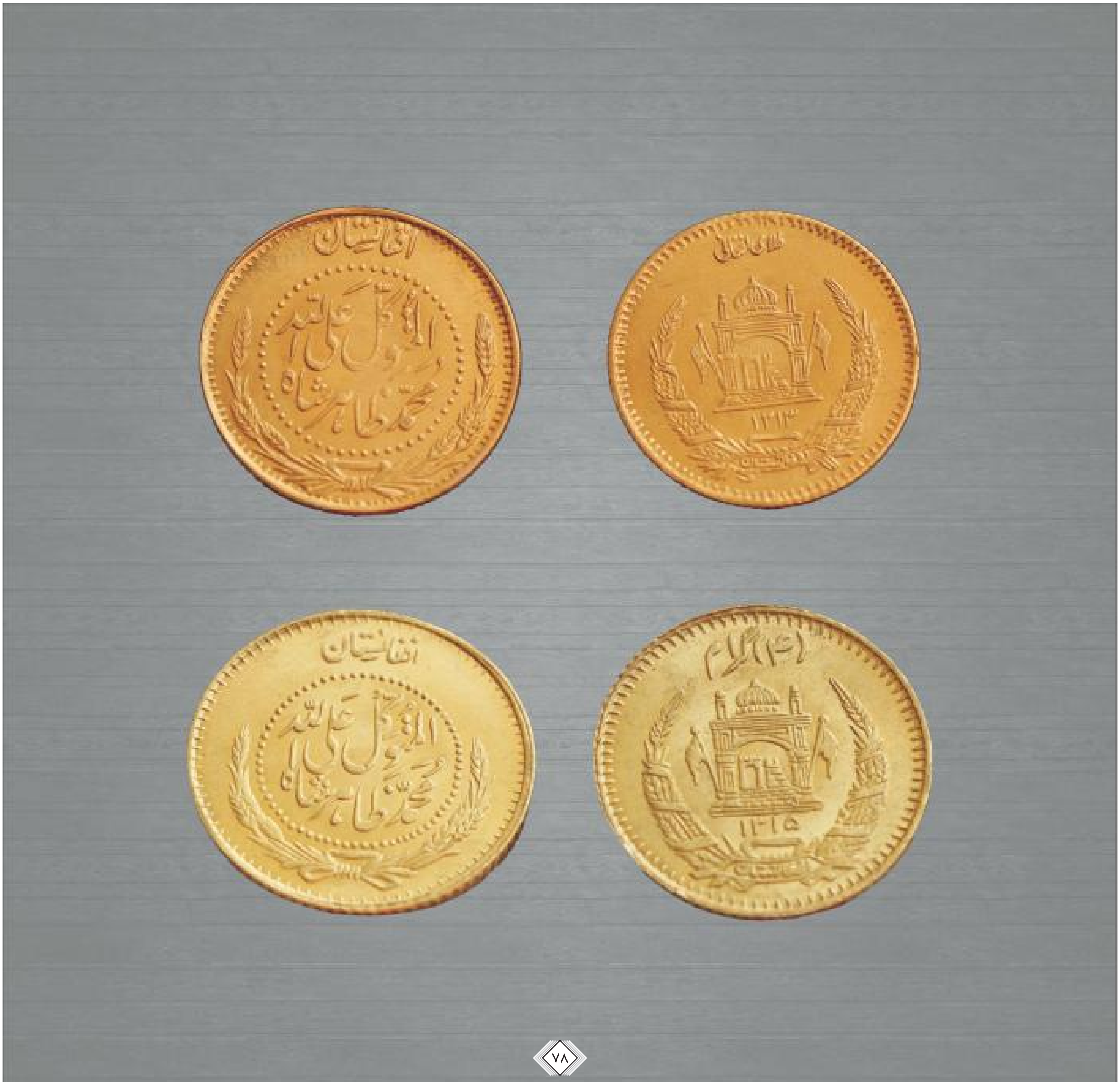

500

500

1000

1000

10 AFGHANIS
د افغانستان بانک

د افغانستان بانک
10

20 AFGHANIS
د افغانستان بانک

د افغانستان بانک
20

50 AFGHANIS
د افغانستان بانک

د افغانستان بانک
50

100
AFGHANIS
د افغانستان بانک
۱۰۰

د افغانستان بانک
100

500
AFGHANIS
د افغانستان بانک
۵۰۰

د افغانستان بانک
500

500
AFGHANIS
د افغانستان بانک
۵۰۰

د افغانستان بانک
500

1000 AFGHANIS

در دورهٔ جمهوری محمد داوود خان نشان شاهی و عکس شاه از بانکنوت های افغانی حذف و به جای آن نشان جمهوری و عکس داوود خان نشر شد. در این دوره در کنار بانکنوت ها، سکه ها نیز در داد ستد معمول بود.

د محمد داوود خان په جمهوریت کې په افغانی بانکنوټونو کې شاهي نښان او د پاچا انځور له منځه ولاړ او د هغه پر ځای د جمهوریت نښان او د داوود خان انځور خپور شو. په دې دوره کې د بانکنوټونو ترڅنګ سکې هم په راکړه او ورکړه کې دود وې.

Republic Government of Mohammad Daud Khan:

During the Republic Government of Mohammad Daud Khan symbol of kingship and the picture of king were removed and replaced with the picture of Mohammad Daud Khan. In this period, coins were also used beside the banknotes.

مسکوکات و بانکنوت های دورۀ حکومت جمهوری محمد داوود خان

د محمد داوود خان د جمهوریت د دورې فلزي مسکوکات او بانکنوټونه

Mohammad Daud Khan republic government era metallic coins and Bank notes

۱۹۷۳–۱۹۷۸ میلادی / له ۱۹۷۳ تر ۱۹۷۸ زیږدیز کاله پورې

1973-1978

۵۰
۵۰
۵

100

500

500

500

500

1000

1000

بانکنوت ها و سکه ها در جمهوری دموکراتیک خلق افغانستان دوبار تغییر یافت. در دورهٔ نور محمد تره‌کی و حفیظ الله امین نشان خلق در بانکنوت ها و سکه ها درج گردید و اما در دوره ببرک کارمل و نجیب الله، نشان خلق از بانکنوت ها و سکه ها حذف و بجای آن نشان د افغانستان بانک درج شد.

د افغانستان د خلکو په دموکراتیک جمهوریت کې بانکنوټونو او سکو دوځله بدلون ومونده. د نور محمد تره کي او حفیظ الله امین په دوره کې د خلق نښان په بانکنوټونو او سکو کې درج شو خو د ببرک کارمل او نجیب الله په دوره کې د خلق نښان له بانکنوټونو او سکو څخه حذف او د هغه پر ځای د افغانستان بانک نښان درج شو.

Design of the banknotes and coins were twice changed during this period. In the period of Noor Mohammad Taraki and Hafizullah Amin logo of “Khalq” (people) was printed on the banknotes while in period of Babrak Karmal and Najibullah logo of Khalq was removed from the banknotes and coins and replaced with the logo of Da Afghanistan Bank.

مسکوکات فلزی و بانکنوتهای دورۀ جمهوریت دموکراتیک خلق افغانستان

د افغانستان د خلکو د دموکراتیک جمهوریت د دورې فلزي مسکوکات او بانکنوټونه

People’s democratic government of Afghanistan era metallic coins and Bank notes

۱۹۷۸–۱۹۹۲ / له ۱۹۷۸ تر ۱۹۹۲

1978-1992

Da Afghanistan Bank
Da Afghanistan Bank
Da Afghanistan Bank

100

Da Afghanistan Bank
100

500

Da Afghanistan Bank
500

Da Afghanistan Bank
500

500

Da Afghanistan Bank
1000
AFGHANIS

دولت اسلامی افغانستان

د افغانستان اسلامي دولت

Islamic State of Afghanistan

در دورۀ دولت اسلامی افغانستان، به علت کاهش بیش از حد ارزش افغانی در مقابل اسعار، سکه ها از گردش و معاملات و داد و ستد ها حذف شد. در این دوره، بانکنوت های دوره قبل در گردش قرار داشت، درعین زمان دولت اسلامی افغانستان بانکنوت های ۵،۰۰۰ و ۱۰،۰۰۰ افغانی را نیز نشر کرد. در این دوره، در کنار بانکنوت های که بوسیلۀ د افغانستان بانک نشر می شد، بانکنوت های افغانی با ارزش کمتر در بعضی از مناطق افغانستان نیز در جریان قرار داشت.

قابل یادآوری است که در دورۀ امارت دولت اسلامی افغانستان بانکنوت جدید چاپ و نشر نشد و بانکنوت های دورۀ قبل در این دوره نیز در گردش قرار داشت.

د افغانستان د اسلامي دولت په دوره کې، د اسعارو په وړاندې د افغانی د ارزښت د حده زیات ټیټوالي له امله، سکې د ګردښت، معاملو او راکړې او ورکړې څخه حذف شوې. په دې دوره کې د مخکې دورې بانکنوټونه په ګردښت کې ؤ، په ورته وخت کې د افغانستان اسلامي دولت ۵۰۰۰ او ۱۰۰۰۰ بانکنوټونه هم خپاره کړل. په دې دوره کې، د هغو بانکنوټونو تر څنګ چې د افغانستان بانک لخوا خپریدل، ځینی کم ارزښته بانکنوټونه هم د افغانی پرنامه د افغانستان په ځینو سیمو کې په ګردښت کې وې.

د یادوني وړ ده چې د افغانستان اسلامی امارت په دوره کې نوي بانکنوټونه چاپ او خپاره نشول او د تیري دورې بانکنوټونه په دې دوره کې هم په ګردښت کې وی.

In the period of Islamic state of Afghanistan due to excessive depreciation of Afghani against foreign currencies, coins were removed from circulation and exchanges. During this period banknotes of previous era were used and at the same time, Islamic state of Afghanistan issued banknotes of 5000 and 10000 Afghani. In this period despite the banknotes issued by Da Afghanistan Bank, other Afghani banknotes with lower value were also in circulation in other parts of Afghanistan. it is worth mentioning that during the rule of Islamic Emirate of Afghanistan newer banknotes weren't printed/issued an the old ones were still in circulation in the period.

بانکنوت های دورۀ دولت اسلامی افغانستان

د افغانستان د اسلامي دولت د دورې بانکنوټونه

Afghanistan’s Islamic state era banknotes

۱۹۹۲–۱۹۹۵ میلادی / له ۱۹۹۲ تر ۱۹۹۵ زیږدیز کاله پورې

1992-1995

5000
AFGHANS

Da Afghanistan Bank
5000
AFGHANS

10000
AFGHANIS

Da Afghanistan Bank
10000
AFGHANIS

قبل از سال ۲۰۰۱ اقتصاد افغانستان بنابر عوامل مختلف در حالت رکود قرار داشت، چاپ و نشر پول بدون در نظر داشت تقاضا و رشد اقتصادی کشور صورت می گرفت که این موضوع سبب کاهش دوامدار ارزش پول، کاهش قدرت خرید مردم و سر انجام منجر به نرخ بلند انفلاسیون در کشور گردید.
بعد از روی کار آمدن اداره موقت در سال ۲۰۰۱ د افغانستان بانک بمنظور رفع مشکلات مطابق فرمان ۱۴۲ مورخ ۱۲ میزان ۱۳۸۱ بانکنوتهای جدید را چاپ و جاگزین بانکنوتهای قبلی نمود. در ابتدا بانکنوتهای ۱، ۲، ۵ افغانیگی در پهلوی بانکنوتهای ۱۰، ۲۰، ۵۰، ۱۰۰، ۵۰۰ و ۱۰۰۰ افغانیگی چاپ و نشر گردید اما چندی بعد مسکوکات ۱، ۲ و ۵ افغانیگی نیز ضرب زده شد.

له ۲۰۰۱ میلادي کال څخه مخکې د افغانستان اقتصاد د بیلابیلو عواملو له مخې د رکود په حالت کې قرار درلود، د پیسو چاپ او خپرول د هېواد د اقتصادي ودې او تقاضا په پام کې نیولو پرته ترسره کیدل چې دا کار د پیسو د ارزښت د دوامداره ټیټوالي، د خلکو د پیریدلو د ځواک د ټیټوالي او په پایله کې په هېواد کې د انفلاسیون د نرخ د لوړیدو لامل شو.
په ۲۰۰۱ میلادی کال کې د موقتي اداري له منځ ته راتلو وروسته، د افغانستان بانک د ستونزو د لمنځه وړلو په موخه د ۱۳۸۱/۷/۱۲ نېټې د ۱۴۲ ګڼې فرمان له مخې د مخکني بانکنوټونو پر ځای نوي بانکنوټونه چاپ کړه. په لومړیو کې ۱، ۲، ۵ افغانی بانکنوټونه د ۱۰، ۲۰، ۵۰، ۱۰۰، ۵۰۰ او ۱۰۰۰ افغانی بانکنوټونو تر څنګ چاپ او خپاره شول، خو څه وخت وروسته د ۱، ۲ او ۵ افغانۍ مسکوکات هم ضرب شول.

Before 2001 Afghanistan was economically very weak due to some reasons. Printing and issuance of money was performed regardless of demand and economic development of country which caused continuous decrease of money value and purchasing power of people and finally led to high inflation rate in the country.
After establishment of Interim Administration in 2001 for the purpose of eliminating the problems, Da Afghanistan Bank according to decree number 142 dated 12 Mizan 1381 HS printed and substituted new banknotes in place of old ones. Initially the banknotes of 1, 2 and 5 Afghani were printed and issued alongside the banknotes of 10, 20, 50, 100, 500 and 1000 Afghani but at a later period coins of 1, 2 and 5 Afghani were also minted.

مسکوکات فلزی و بانکنوتهای دورۀ جمهوری اسلامی افغانستان

د افغانستان د اسلامي جمهوريت د دورې فلزي مسکوکات او بانکنوټونه

Afghanistan Islamic republic era metallic coins and Bank notes

۲۰۰۱ – اکنون / د ۲۰۰۱ زیږدیز کال تر اوسه

2001 till now

د افغانستان بانک
٢
دوه افغانۍ
د افغانستان بانک
١
یوه افغانۍ
د افغانستان بانک
٥
پنځه افغانۍ

Da Afghanistan Bank
Da Afghanistan Bank
Da Afghanistan Bank

Da Afghanistan Bank
10
Da Afghanistan Bank
20
Da Afghanistan Bank
50

Da Afghanistan Bank
100
100
Da Afghanistan Bank
500
500
Da Afghanistan Bank
1000
1000

www.centralbank.gov.af
info@centralbank.gov.af